

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ
У ФОРМІ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

Соловійов Владислав Сергійович

студент

Університету імені Альфреда Нобеля

м. Дніпро, Україна

На сьогоднішній день Конституція України гарантує право людини на судовий захист. Кримінально процесуальний кодекс закріплює перелік кримінальних правопорушень, стосовно яких провадження можуть здійснюватись в формі приватного обвинувачення. Проте через неоднозначне трактування норм та достатньо високий рівень публічності досудового розслідування і судового провадження в даній формі судочинства, все більше постає питання про важливість удосконалення даного інституту. Так як наразі, Україна намагається інтегрувати до Європейського Союзу, то важливим кроком є аналіз та порівняння даного інституту в Україні та в інших країнах.

Важливим моментом є те, що в законодавстві закріплено лише три статті, а саме 477–479 КПК України, які регулюють кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення [3].

Існують різні передумови, які взагалі впливають на появу такого інституту, наприклад, приватноправовий характер об'єкта злочинного посягання, менший ступінь суспільної небезпеки, монополія держави на застосування заходів примусу.

На даний час, науковці все ще не прийшли до загального рішення з приводу визначення даної форми провадження, але наявна єдина думка стосовно важливості та потреби врегулювати багато аспектів даного розгляду справи.

Відповідно до ч. 1 ст. 477 КПК України, даним видом провадження є провадження, що може бути розпочато слідчим, прокурором тільки на підставі заяви потерпілого щодо кримінальних правопорушень, які визначені КПК.

Таким чином, даним видом провадження є особливий порядок кримінального провадження, що ініціюється на підставі поданої потерпілим заяви, в якій є твердження про вчинення щодо нього певних видів правопорушень, що виступає матеріальним аспектом, і в якому

дозволяється вчиняти певні процесуальні дії задля того аби притягнути винних до відповідальності, що є процесуальним аспектом [3].

Вважаю важливим для більш глибокого вивчення даної теми, проаналізувати кримінально процесуальне законодавство України та країн Європи, аби виявити прогалини та віднайти максимально оптимальні шляхи для їх усунення.

Для початку варто проаналізувати правовий статус потерпілого, адже саме він в даному провадженні має досить великий об'єм процесуальних прав: написати заяву про кримінальне правопорушення; бути ініціатором угоди про примирення; відмовитись від підтримання обвинувачення, що в подальшому буде підставою для закриття справи [4, с. 345–349].

В даному випадку є виняток, який передбачено п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК, відповідно до якого кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення не буде закрито, якщо кримінальне правопорушення пов'язане з домашнім насильством. Даний пункт є досить актуальним, адже по статистиці велика кількість заяв відкликалаь саме через страх жертви та погрози [3].

Також важливим є той факт, що КПК закріплює норму, в якій зазначено, що якщо потерпілим є неповнолітня особа, недієздатна чи обмежено дієздатна, то до процесуальних дій вона може бути залучена виключно разом із законним представником, хоча й не зрозуміло яким саме чином це буде відбуватись в даній формі провадження.

Проте кримінально процесуальні кодекси Німеччини, Польщі, Литви та Португалії мають такі норми. Наприклад, КПК Литви, в статті 408 закріплює можливість участі законного представника в даній формі провадження. До того ж, законний представник подавши клопотання може стати приватним обвинувачем, і підтримувати обвинувачення одноособово або разом з потерпілим [2, ел. джерело; 5, с. 21–34].

Однак, як слушно зазначає І. А. Тітко, особливостями забезпечення інтересів потерпілого в ситуації, коли приватне обвинувачення розпочато за ініціативою іншого суб'єкта без прямого волевиявлення потерпілого є тимчасовість його психофізіологічного стану, що позбавляє його процесуальної дієздатності, а також окремі причини з яких розпочато провадження з ініціативи прокурора. Цей аспект є важливим адже іноді потерпілий в своїх діях може керуватись жагою помсти чи образою, що принизила його гідність, проте не є караним [6, с. 159–163].

Також варто звернути увагу на відсутність закріплення в даній формі провадження наявність декількох потерпілим, що іноді стає проблемою.

Наступним питанням доцільно розглянути статус прокурора в приватному обвинуваченні, так як Конституція України передбачає серед функцій прокурора тільки підтримання публічного

обвинувачення, тобто він має діяти в інтересах держави, а отже роль в приватному обвинуваченні є нелогічною та спірною.

А якщо із процесу вийняти прокурора, в такому випадку: буде відсутня сторона обвинувачення; буде порушено засади рівності, змагальності сторін та свободи в поданні сторонами до суду своїх доказів, та в доведення перед судом їх переконливості; буде відсутнім баланс між приватними та публічними інтересами в даних кримінальних провадженнях.

Саме тому наразі прокурор є певною правовою гарантією забезпечення прав потерпілого в кримінальному провадженні, і допомагає в повному, всебічному та об'єктивному розгляді справ. Адже після того, як потерпілий ініціює провадження, саме прокурор буде здійснювати процесуальну діяльність. Із-за цього можна вважати, що порядок здійснення кримінального провадження у формі приватного обвинувачення є приватно-публічним [1, с. 103–106].

Що ж стосується статусу прокурора в приватному обвинуваченні, то наприклад за ч. 2 ст. 50 КПК Португалії прокурор сприяє вирішенню справи, бере участь в усіх процесуальних діях і самостійно оскаржує судові рішення. Відповідно до ст. 409 КПК Литви в тому випадку, коли це приватне обвинувачення, то досудове розслідування зовсім не здійснюється, окрім випадків, коли через поважні причини потерпілий не може захищати свої інтереси. Відповідно до ст. ст. 374–377 КПК Німеччини, прокурор приймає участь у розгляді приватного позову за власним бажанням [2, сл. джерело; 5].

Таким чином, варто в Україні запровадити більш чітку процедуру переходу публічного обвинувачення в приватне і навпаки. Проаналізувавши досвід інших країн, варто відмітити, що необов'язкова участь прокурора в даній категорії справ є не рентабельною для України, адже послабить становище потерпілих.

Отже, можливо в деяких питаннях і варто орієнтуватись на закордонну практику, але завжди варто пам'ятати про те, що не все, що є у інших підходить нам і варто більш детально підходити до запозичення практики.

Література:

1. Козленко А.Ю. Приватне обвинувачення: поняття та ознаки. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2014. Випуск 27. Том 3. с. 103–106.

2. Кримінальний процесуальний кодекс Литовської республіки. Ухвалено законом № IX-785 від 14 березня 2002 р. <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970890555/U/D19970555Lj.pdf>

3. Кримінально процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

4. Предместніков О. Потерпілий як сторона обвинувачення в справах приватного обвинувачення. Форум права. 2009. № 2. с. 345–349.

5. Перепелиця С.І. Провадження у формі приватного обвинувачення: порівняльно-правове дослідження. Харків: Право, 2015. С. 50.

6. Тітко І.О. Нормативне забезпечення та практика реалізації приватного інтересу в кримінальному процесі України. Харків: Право, 2015. С. 448.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-90>

СУЧАСНІ МЕТОДИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИ

Тарасова Вероніка Олександрівна

студентка III курсу

факультету адвокатури та антикорупційної діяльності

Науковий керівник: Гресь Юлія Олегівна

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри криміналістики, детективної

та оперативно-розшукової діяльності

Національного університету «Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

Кожна людина має індивідуальну сукупність загальних та окремих ознак (рис) елементів зовнішності, тобто має свій неповторний зовнішній вигляд: мається на увазі її вигляд, зумовлений сукупністю інформації про неї, яка сприймається візуально [1]. Наявність таких загальних та окремих ознак лежить в основі процесу ідентифікації. Ідентифікація – це визначення відповідності предмета, біологічного організму, особи (фізичної, юридичної) певним, конкретним, лише їм властивим ознакам [2].

Процес ідентифікації є складним і багатогранним, адже вимагає використання різних методів і технологій для досягнення максимальної точності та надійності.

Ідентифікація набуває криміналістичного змісту, якщо факт тотожності, що встановлюється, має значення для запобігання, розслідування і розкриття злочинів. На відміну від ідентифікації в інших науках, у криміналістиці факт тотожності або її відсутності